

KVALITETSDEKLARATION

Livsmedelskonsumtion och närings- innehåll. Uppgifter till och med 2018

Ämnes- och statistikområde

Ämnesområde: Jordbruk, skogsbruk och fiske

Statistikområde: Livsmedel

Referenstid

2018

Produktkod

JO1301

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov	3
1.2 Statistikens innehåll	3
1.2.1 Objekt och population	3
1.2.2 Variabler	4
1.2.3 Statistiska mått	5
1.2.4 Redovisningsgrupper	5
1.2.5 Referenstider	5
2 Tillförlitlighet	5
2.1 Tillförlitlighet totalt	5
2.2 Osäkerhetskällor	6
2.2.1 Urval	7
2.2.3 Mätning	7
2.2.4 Bortfall	8
2.2.5 Bearbetning	8
2.2.6 Modellantaganden	8
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	8
3 Aktualitet och punktlighet	8
3.1 Framställningstid	8
3.2 Frekvens	9
3.3 Punktlighet	9
4 Tillgänglighet och tydlighet	9
4.1 Tillgång till statistiken	9
4.2 Möjlighet till ytterligare statistik	9
4.3 Presentation	9
4.4 Dokumentation	9
5 Jämförbarhet och sam användbarhet	9
5.1 Jämförbarhet över tid	9
5.2 Jämförbarhet mellan grupper	10
5.3 Sam användbarhet i övrigt	10
5.4 Numerisk överensstämmelse	10
Allmänna uppgifter	10
A SOS-klassificering	10
B Sekretess och personuppgiftsbehandling	11
C Bevarande och gallring	11
D Uppgiftsskyldighet	11
E EU-reglering och internationell rapportering	11
F Historik	11
G Kontaktuppgifter	12

Statistikens kvalitet

1 Relevans

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

Statistiken över livsmedelskonsumtionen är av stort allmänintresse. De senaste åren är det framförallt konsumtionens påverkan på klimat och miljö samt konsumtionens betydelse för hälsan som varit i fokus.

Statistiken syftar till att ge information om utvecklingen av livsmedelskonsumtionen över tid.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

Statistikens användare är bland andra massmedia, forskare och allmänheten. Dessa aktörer använder bland annat statistiken som underlag i utredningar och analyser.

1.2 Statistikens innehåll

1.2.1 Objekt och population

Med *Direktkonsumtion* avses:

- De totala leveranserna av livsmedel från producenter till enskilda hushåll och storhushåll i landet
- Producenternas hemmaförbrukning (så kallad naturakonsumtion)

De konsumerade kvantiteterna redovisas, så långt beräkningsunderlaget tillåter, i den form som produkterna når konsumenten, det vill säga som jordbruksprodukter, halvfabrikat, djupfrysta varor och färdiglagad mat. Uppgifterna avser i princip varornas nettovikter (exklusive emballage) vid leveransen till den slutlige konsumenten.

Med *Totalkonsumtion* avses:

- Direktkonsumtion av olika livsmedel av råvarukaraktär
- De råvaror och halvfabrikat som livsmedelsindustrin förbrukar för att tillverka förädlade livsmedel.

För övriga produkter beräknas inte totalkonsumtionen enligt ovan beskrivna metod. I vissa fall är totalkonsumtionen för en produktgrupp beräknad som summan av direktkonsumtionen för motsvarande produkter (till exempel köksväxter, frukter och bär).

Konsumtion per person och år

All konsumtion för respektive vara eller varugrupp fördelas på den genomsnittliga befolkningen i Sverige aktuellt år. För att få fram den genomsnittliga befolkningen under aktuellt år hämtas data från Statistiska Centralbyråns (SCB:s) befolkningsstatistik, medelvärde för befolkningstal avseende 1 januari respektive 31 december används. De befolkningstal som använts i tabellerna för respektive år finns angivna i tusental nedan:

1960	1970	1980	1990	2000	2010	2016	2017	2018
7 480	8 043	8 310	8 559	8 872	9 378	9 923	10058	10 175

Således sker inte någon mer detaljerad redovisning av statistiken fördelat enligt till exempel kön, ålder, regional indelning etc.

Kostens näringsinnehåll

Beräkningarna baseras på direktkonsumtionen och därmed på de kvantiteter som är tillgängliga för konsumtion i detaljhandelsledet eller i storhushåll, beaktas inte svinn i enskilda hushåll eller i storhushåll. Konsumtionen av vitaminpreparat och liknande ingår inte i beräkningarna.

1.2.2 Variabler

I direktkonsumtionen redovisas uppgifter om konsumtion av livsmedel i miljoner kg/liter och kg/liter per person och år. Dessa redovisas på detaljerad varunivå under grupperna:

- Bröd och spannmålsprodukter
- Kött och köttvaror
- Fisk, kräftdjur och blötdjur (endast filead fryst fisk samt konserver och beredd fisk)
- Mjolk, grädde, ost, ägg och matfett
- Köksväxter
- Frukt och bär
- Potatis, potatisprodukter, socker, sirap, kaffe, te och kakao
- Andra livsmedel, malt- och läskedrycker, mineralvatten samt alkoholhaltiga drycker

I totalkonsumtionen redovisas uppgifter om konsumtionen av livsmedel av råvarukaraktär. Redovisningen görs i miljoner kg/liter och kg/liter per person och år på följande huvudgrupper.

- Mjöl och gryn (uppdelat på respektive slag av spannmål)
- Kött (uppdelat på respektive köttslag)
- Fisk (fram till och med referensår 1999)
- Mjolk, grädde, ost, matfett och ägg
- Matpotatis
- Köksväxter (färska, frysta och beredda)
- Frukt och bär (färska, frysta och beredda)
- Socker och sirap
- Kaffe och te

Kostens näringsinnehåll redovisas enligt följande:

- Näringsvärde per person och dag, energivärde i Mj (megajoule)
- Fördelning av energiintaget i procent fördelat på protein, fett, kolhydrater samt alkohol
- Energitillförseln från olika livsmedelsgrupper. Redovisning sker per Kj (kilojoule) per person och dag.

- Protein, fett och kolhydrater från olika livsmedelsgrupper. Redovisning sker i gram per person och dag.
- Tillförsel av retinolekvivalenter från olika livsmedelsgrupper. Redovisning sker per person och dag.
- Tillförsel av C-vitaminer, järn, kalcium och tiamin från olika livsmedelsgrupper. Redovisning sker i milligram per person och dag.
- Tillförsel av kostfiber från olika livsmedelsgrupper. Redovisning sker i gram per person och dag.
- Tillförsel av alkohol. Redovisning sker i gram per person och dag.
- Faktisk och rekommenderad näringsstäthet för vitaminer och mineraler

1.2.3 Statistiska mått

Skattningar utgörs av typen total och medelvärde (kvot, andel).

Skattningar av typen total är:

- Direktkonsumtionen av livsmedel miljoner kg/liter
- Totalkonsumtionen av livsmedel miljoner kg/liter

Skattningar av typen medelvärde (kvot, andel) är:

- Direktkonsumtionen av livsmedel kg/liter per person och år
- Totalkonsumtionen av livsmedel kg/liter per person och år
- Tillförsel av olika näringsämnen per person och dag
- Andel av energitillförseln som kommer från protein, fett, kolhydrater och alkohol

1.2.4 Redovisningsgrupper

De redovisningsgrupper som redovisas i detta Statistiska meddelande är:

- Direktkonsumtionen av livsmedel i miljoner kg/liter och kg/liter per person och år
- Totalkonsumtionen av livsmedel i miljoner kg/liter och kg/liter per person och år
- Tillförsel av näringsämnen per person och dag

1.2.5 Referenstider

Kalenderår.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Beräkningsresultatets kvalitet är i stor utsträckning beroende av kvaliteten i de underlag som valts som grund för beräkningarna samt i vilken utsträckning dessa underlag går att kombinera. Detta gör att tillförlitligheten varierar från produkt till produkt och i vissa fall även från år till år. Resultaten för enskilda år bör tolkas med viss försiktighet. Fokus bör snarare ligga på den långsiktiga utvecklingen av konsumtionen.

Det komplexa statistikunderlaget och variationen i beräkningsmetoder gör det svårt att urskilja osäkerheter för enskilda produkter. I avsnittet 2.2 nedan görs därför en mer generell genomgång av osäkerheten i beräkningarna.

2.2 Osäkerhetskällor

Beräkningarna över livsmedelskonsumtionen publiceras ungefär ett år efter det aktuella beräkningsårets slut, vilket är en följd av att inte alla datakällor är tillgängliga tidigare. Detta minskar statistikens aktualitet men ökar samtidigt dess tillförlitlighet.

Beräkningsresultatets kvalitet är i stor utsträckning beroende av kvaliteten i de underlag som valts som grund för beräkningarna samt i vilken utsträckning dessa underlag går att kombinera. Vidare har översyner av beräkningsunderlag och beräkningsmetoder genomförts ett flertal gånger under åren vilket påverkar jämförbarheten mellan i första hand närliggande år. Därför bör förändringar mellan närliggande år tolkas med försiktighet. Fokus bör snarare ligga på den långsiktiga konsumtionsutvecklingen.

Två av de viktigaste underlagen till beräkningarna av livsmedelskonsumtionen är utrikeshandelsstatistiken och statistiken över industrins varuproduktion, som tas fram av Statistiska Centralbyrån (SCB). Under åren har det i dessa undersökningar skett förändringar både i det sätt man klassificerar varor och de metoder som används för insamling av uppgifter. Dessa förändringar har dels påverkat konsumtionsberäkningarnas kvalitet dels medfört ändringar av innehållet i de varugrupper för vilka uppgifter redovisas, vilket påverkat jämförbarheten mellan åren.

Råvaror för vidareförädling av livsmedel

Vid beräkningarna av direktkonsumtionen av livsmedel i form av råvaror eller av råvarukaraktär (till exempel kött) ingår inte den del av råvaran som används inom förädlingsindustrin för produktion av varor som redovisas separat (konserver, charkprodukter med mera). För att uppskatta råvaruåtgången av kött för produktion av charkvaror, konserver och färdiglagad mat har Jordbruksverket med några års mellanrum genomfört undersökningar för att uppdatera åtgångstalen i förädlingsindustrin. På flera andra områden, exempelvis vissa köksväxter, frukter och bär, är dock tillgången till uppgifter om råvaruåtgången i förädlingsindustrin bristfällig. I många fall innebär detta att schablonvärden som legat konstanta under en längre tid används.

Förändringar i konsumtionsmönster

Enligt definitionen av direktkonsumtionen ska de konsumerade kvantiteterna redovisas i den form som produkterna når konsumenten (se avsnitt 1.2.1). Det underlag som används för beräkningarna har dock brister när det gäller möjligheten att följa vissa aspekter på förändrade konsumtionsmönster. Till exempel kan man inte följa förändringar av konsumtionen inom enskilda hushåll respektive storhushåll (restauranger, skolor, sjukhus m.m.), eftersom beräkningsunderlaget inte tillåter en sådan uppdelning. Beräkningarna kan vidare ge viss information om till exempel i vilken omfattning konsumtionen av mer förädlade produkter ökat (konserver, färdiglagade rätter m.m.). Men om förädlingen inte sker i "industriledet", det vill säga inte ingår i statistiken över Industrins varuproduktion, så kommer den förädlade produkten i statistiken att redovisas under respektive råvara som ingår i produkten. Den fyllda baguetten som äts på vägen mellan jobbet och hemmet återfinns i statistiken sannolikt under flera varugrupper såsom till exempel mjukt matbröd, charkuterivaror, matfett, ost och köksväxter.

Konsumtion per person och år

Statistiken som redovisas per person och år har den begränsningen att den inte tar hänsyn till om det sker förändringar i livsmedelskonsumtionen som beror på om befolkningens sammansättning förändras över tid. En sådan förändring kan till exempel vara att andelen äldre personer i befolkningen ökar.

Statistiken per person och år beräknas utifrån befolkningsstatistiken. Den tar alltså inte hänsyn till att en viss del av livsmedlen konsumeras av personer som vistas tillfälligt i Sverige, till exempel turister, eller gränshandel. Effekten av detta är en överskattning av konsumtionen. Samtidigt tar inte statistiken hänsyn till att en del av de personer som ingår i befolkningsstatistiken konsumerar livsmedel utomlands, vilket ger en underskattning av konsumtionen av livsmedel i befolkningen. Nettoeffekten av dessa faktorer är svår att bedöma.

Totalkonsumtionen

Vid beräkningarna av totalkonsumtionen för en viss vara av råvarukaraktär justeras den inhemska produktionen av denna råvara dels för importerade och exporterade kvantiteter av varan, dels för innehållet av denna råvara i importerade och exporterade förädlade produkter. Uppskattningarna av råvaruinnehållet i förädlade produkter är förhållandevis grova och därmed följer en viss osäkerhet i statistiken. För en del varor, till exempel mjöl och kött, omfattar beräkningarna av råvaruinnehållet i förädlade produkter ett relativt stort antal varor medan motsvarande beräkning för till exempel ägg är betydligt mer begränsad.

Kostens näringsinnehåll

Kostens näringsinnehåll beräknas genom att direktkonsumtionen av olika livsmedel eller livsmedelsgrupper multipliceras med innehållstal avseende olika näringsämnen. Detta innebär att förändringar i de beräkningsmetoder och det beräkningsunderlag som används i beräkningarna av direktkonsumtionen även påverkar kvaliteten och jämförbarheten över tiden i beräkningarna av kostens näringsinnehåll.

Livsmedelsverket, som genomför dessa beräkningar, gör fortlöpande analyser av livsmedel och revideringar av näringsinnehållstalen. Förändringar i dessa kan ha flera orsaker, till exempel kan fördelningen av ingående livsmedel inom en varugrupp ändras eller så kan livsmedlet förändras, exempelvis genom ändrad sammansättning eller berikning. Vidare kan förbättrade analysmetoder leda till ändringar av innehållstalen.

2.2.1 Urval

-

2.2.2 Ramtäckning

Se avsnitt 2.1 och 2.2 ovan.

2.2.3 Mätning

Beräkningarna av livsmedelskonsumtionen baseras på ett flertal källor och för många av de redovisade varugrupperna kombineras flera källor för att nå slutresultatet. Visst underlag tas även fram specifikt för beräkning av

livsmedelskonsumtion och samlas då främst från kvarnar och livsmedelsindustrin. Följande uppräknig ger ingen heltäckande bild av underlaget för beräkningarna men pekar ändå på de viktigaste källorna:

Externa källor:

- SCB; utrikeshandelsstatistik
- SCB; industrins varuproduktion
- SCB; befolkningsstatistik
- Föreningen Fryst och Kyld Mat (före detta Djupfrysingsbyrå; försäljning av djupfrysta produkter)
- Nordic Sugar/Danisco Sugar; produktion/försäljning av socker och sirap
- Folkhälsomyndigheten; försäljning av alkoholhaltiga drycker
- Livsmedelsverket; slakt av fjäderfä
- Svenska Jägarförbundet; avskjutningsstatistik
- Sametinget; slakt av ren

Jordbruksverkets egna undersökningar/registerdata:

- Statistik över produktion av trädgårdsprodukter
- Kvarnarnas leveranser av mjöl och gryn
- Slaktstatistik
- Produktion av förädlade köttvaror (produktion av charkvaror med mera)
- Produktion/leveranser av margarin
- Försäljning av inhemskt producerade potatisprodukter
- Försäljning av glass

2.2.4 Bortfall

Se avsnitt 2.1 och 2.2 ovan.

2.2.5 Bearbetning

Se avsnitt 2.1 och 2.2 ovan.

2.2.6 Modellantaganden

Vissa delar av beräkningarna bygger på schablonmässiga antaganden, såsom till exempel beräkningarna av råvaruinnehållet i importerade förädlade produkter. Detta påverkar den slutliga statistiken, men påverkan torde vara större för enskilda variabler än för konsumtionsutvecklingen över tid

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Det senaste referensårets redovisade statistik anses som preliminär eftersom det första publicerade källmaterialet kategoriseras som preliminärt. Det senaste årets publicerade statistik blir definitiv påföljande år, då också källmaterialet reviderats från preliminärt till slutligt.

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

Framställningstiden är 11 månader.

3.2 Frekvens

Statistiken publiceras i form av tidsserier en gång per år i december. Publicering sker ungefär ett år efter det aktuella beräkningsårets (referensårets) slut.

3.3 Punktlighet

Publicering sker enligt publiceringsplanen för Sveriges officiella statistik.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

De årliga statistikuppgifterna publiceras i SM-serie JO 44 på Jordbruksverkets webbplats. www.jordbruksverket.se under avdelningen Statistik samt på SCB:s webbplats www.scb.se. Statistiken tillgängliggörs också i Jordbruksverkets statistikdatabas i samband med publicering av SM.

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

Det finns viss möjlighet att få tillgång till ytterligare statistik. Förfrågningar görs till ansvarig person på Jordbruksverkets statistikenhet.

4.3 Presentation

Presentation sker i form av tabeller, diagram och textkommentarer i Statistiska meddelanden. Statistiken publiceras även i Jordbruksverkets statistikdatabas.

4.4 Dokumentation

Ytterligare dokumentation utgörs av denna kvalitetsdeklaration samt äldre Statistiska meddelanden och Statistikrapporter samt Beskrivningar av statistiken som finns arkiverade på Jordbruksverkets webbplats www.jordbruksverket.se. Samt från 2919 Statistiken framställning.

5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

Resultaten för enskilda år bör tolkas med viss försiktighet. Fokus bör snarare ligga på den långsiktiga utvecklingen av konsumtionen. I de fall brott i tidsserier förekommer, anges detta i fotnoter till såväl tabeller som data i Jordbruksverkets statistikdatabas.

Översyner av beräkningsunderlag och beräkningsmetoder har genomförts ett flertal gånger under åren när beräkningarna genomförts. Detta påverkar jämförbarheten över åren. Förändringar mellan närliggande år bör tolkas med försiktighet. Fokus för beräkningarna bör snarare ligga på förändringar i den långsiktiga konsumtionsutvecklingen.

I det följande stycket redovisas kortfattat några viktiga resultat från de översyner som genomförts. Betoningen ligger på översyner av mer övergripande karaktär samt översyner som ligger närmare i tiden.

Inför beräkningarna för åren 1988–1991 gjordes en översyn av beräkningsunderlaget bland annat med anledning av ny industristatistik enligt det nya HS-systemet. Denna översyn redovisades i Jordbruksverkets rapport 1992:10 (Livsmedelskonsumtionen 1988–1991).

Inför beräkningarna av 1993 och 1998 års konsumtion gjordes revideringar beträffande konsumtionen av charkvaror. Information om detta finns i Jordbruksverkets rapport 2000:13 (Konsumtionen av livsmedel m.m. 1996–1999).

Åren 1995 och 1996 genomfördes stora förändringar i produktions- och utrikeshandelsstatistiken. I samband med det svenska EU-medlemskapet år 1995 infördes EU:s Kombinerade Nomenklatur (KN) för klassificering av varor i utrikeshandelsstatistiken och från och med år 1996 redovisas även produktionsstatistiken enligt KN-systemet. Bytet av nomenklatur har orsakat förändringar i direktkonsumtionsberäkningarnas varuindelning.

I samband med beräkningarna avseende år 2000 genomfördes ett mindre översynsarbete som har lett till vissa förändringar i varuindelningen. Den främsta orsaken till dessa har varit svårigheter att skilja vissa varor/varugrupper från varandra i den nu rådande nomenklaturen (KN) på utrikeshandelsstatistikområdet. Vidare har redovisningen av färsk fisk upphört. Anledningen till detta är att beräkningarna av konsumtionen av färsk fisk var mycket osäkra och i flera fall gav helt orimliga resultat när de baserades på den officiella fångststatistiken och utrikeshandelsstatistiken.

I samband med beräkningarna avseende år 2003 genomfördes förändringar i varuindelningen för mjölkprodukter (revideringar har gjorts bakåt till och med år 2000).

Vid beräkningarna avseende år 2005 genomfördes förändringar i varuindelningen för syrade produkter. Revideringar bakåt har gjorts.

I samband med beräkningarna avseende år 2007 förändrades underlaget till fjäderfäkött (vara 25). Kasserade slaktkycklingar ingår inte längre, revideringar har gjorts bakåt till och med år 2005. Vid 2009 års beräkningar gjordes också revideringar bakåt till och med år 2005 p.g.a. reviderade källuppgifter angående slaktvikter för fjäderfä.

Vid beräkningarna 2015 gjordes en översyn av totalkonsumtionen, siffror från och med 1995 och framåt reviderades och är inte helt jämförbara med tidigare år. Se även *Jordbruksverkets sockerstatistik, en metodöversikt. Statistikrapport 2016:02*.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Inledningen av olika grupper livsmedel är specifik för denna statistikprodukt. På aggregerad varugruppernivå torde överensstämmelsen med till exempel klassificeringen COICOP vara relativt god.

5.3 Samanvändbarhet i övrigt

-

5.4 Numerisk överensstämmelse

-

Allmänna uppgifter

A SOS-klassificering

Tillhör Sveriges officiella statistik (SOS)

För statistik som ingår i Sveriges officiella statistik (SOS) gäller särskilda regler för kvalitet och tillgänglighet, se lagen ([2001:99](#)) och förordningen ([2001:100](#)) om den officiella statistiken samt Statistiska centralbyråns föreskrifter ([SCB-FS 2016:17](#)) om kvalitet för den officiella statistiken.

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen ([2009:400](#)).

För att skydda enskilda personers eller företags sekretessreglerade uppgifter säkerställs att de inte kan röjas direkt eller indirekt i den statistik som offentliggörs.

Vid behandling av personuppgifter, dvs. information som direkt eller indirekt kan hänföras till en person som är i livet, gäller lagen ([2001:99](#)) och förordningen ([2001:100](#)) om den officiella statistiken samt EU:s dataskyddsförordning ([2016/679](#)).

C Bevarande och gallring

Jordbruksverket är statistikansvarig myndighet och ansvarar för gallring och arkivering av material som används för produktion av statistik. Enligt 19 § Lagen om den officiella statistiken ([2001:99](#)) ska statistikansvarig myndighet gallra uppgifter som inte längre behövs för sitt ändamål. Jordbruksverket bedömer att de uppgifter som samlats in under den period som Jordbruksverket varit statistikansvarig myndighet ännu behövs för publicering av tidsserier och kvalitetskontroller i nuvarande publiceringar. Inga beslut om gallring har därför fattats.

D Uppgiftsskyldighet

Ingen uppgiftsskyldighet föreligger i de undersökningarna som görs specifikt för att ta fram den statistik som ligger till grund för detta Statistiska meddelande.

E EU-reglering och internationell rapportering

Produkten är inte EU-reglerad, inte heller sker någon internationell rapportering av beräkningarna.

F Historik

Jordbruksverket, och dess föregångare Statens jordbruksnämnd, redovisar sedan början av 1940-talet beräkningar av livsmedelskonsumtionen i landet och kostens näringsinnehåll. Beräkningarna tillkom bland annat för att man under krigsåren skulle kunna följa utvecklingen av livsmedelsförsörjningen och förändringar i näringsstandarden. Användningsområdet utökades successivt och beräkningarna ingick under ett flertal år som en integrerad del i Statistiska centralbyråns (SCB) nationalräkenskaper vid beräkningar av den totala konsumtionen i landet.

G Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Statens Jordbruksverk
Kontaktinformation	Simon Lind
E-post	förnamn.efternamn@jordbruksverket.se
Telefon	036 - 15 63 42